

Lectures recomanades

"Hambruna Roja"

Anne Applebaum

El 1968, l'historiador britànic **Robert Conquest** va publicar *El Gran Terror* on per primera vegada, des d'un punt de vista acadèmic, es descriu les purgues internes de **Stalin**; especialment entre els anys 1937 i 1938: fins a 700.000 persones van ser executades de manera "legal", una bogeria que va portar l'autor a comparar el règim stalinista amb els horrors de la Revolució Francesa. Més endavant, el 1986, i resultat d'anys d'investigacions, el mateix Conquest va publicar *The Harvest of Sorrow*, on per primera vegada es van explicar les fams del sistema soviètic des dels seus inicis fins a la caiguda del Mur de Berlín. Un llibre ja clàssic i referent en qualsevol obra sobre la matèria.

El crim a la Unió Soviètica, consubstancial a la pròpia lògica perversa del sistema comunista, anava a incloure moltes més altres formes de violència i submissió; una d'aquestes, especialment cruel i inhumana, anava a ser la utilització de la fam com a eina de poder. Un dels episodis més sonats, on s'entri barrejats les conseqüències de la planificació econòmica amb la confiscació directa de les collites, va ser el que va ocórrer a Ucraïna entre la primavera de 1932 i l'estiu de 1933, objecte d'estudi de l'últim i molt recomanable llibre de la historiadora **Anne Applebaum** *Hambruna Roja*.

No és la primera vegada que **Applebaum**, guanyadora d'un premi Pulitzer per la seva monumental obra *Gulag*, treu el cap als horrors de la història del comunisme; una història que bàsicament consisteix a explicar víctimes i narrar atrocitats. En *Fam Roja*, la historiadora nord-americana detalla amb molt de detall la seqüència de fets que es van succeir a Ucraïna des del cop d'Estat dels bolxevics fins l'enfonsament de l'Imperi soviètic i les seves conseqüències, prestant especial atenció a la gran fam de 1933. El relat vol donar resposta a la pregunta central de qui va ser el responsable tot allò: com una regió tremendament rica en recursos agrícoles, **Heròdot** la va anomenar "terra negra" en referència a la seva productivitat i extensió (dos terços d'Ucraïna és terra cultivable), capaç de produir dues collites de blat, morissin d'inanició 3,9 milions de persones?

L'autora explica els esdeveniments i aquests s'enquadren amb gran habilitat dins el relat històric, moltes vegades traumàtic i ple de vaivens, de la nació ucraïnesa, que incorpora també elements de la sociologia i política de la regió. Ucraïna és una regió marcada per la seva orografia no tenint, com en el cas de Polònia, de fronteres naturals amb els seus veïns Russos el que sempre ha condicionat la instauració i desenvolupament d'un Estat-nació moderna. La història del país oscil·larà entre la seva sortida estratègica al Mar Negre i el control sempre ha estat cabdal per a Rússia, amb un món rural de resistència nacional, el que ha afavorit l'existència d'una identitat molt dispar dins de la pròpia nació.

El *Holodomor* com es coneix a Ucraïna ("extermini per fam" en la seva traducció literal) va ser sistemàticament ocultat per la maquinària autoritària russa i la inestimable complicitat del gruix de la classe intel·lectual Occidental. Tant és així que pràcticament fins a la dècada dels 60s, el gran públic no va saber res. Els pocs periodistes s'atreuen a explicar el succeït (per aquell temps, **Orwell** va tenir problemes per publicar 1984), i els pocs que tenien la valentia necessària per elevar la veu van ser desatesos.

Terry Martin va ser el primer a explicar amb detall la seqüència d'esdeveniments que proven com Stalin sabia perfectament el que estava passant a Ucraïna i com no únicament no va fer res per remeiar-ho, sinó que va afavorir en el que va poder el càstig al camp Ucraïnès amb les seves polítiques de confiscació de gra o renunciant voluntàriament a l'ajuda internacional, com revelen les pròpies missives de Stalin. El que va succeir a Ucraïna el 1933, és un episodi especialment agut del que és la tònica habitual en aquest tipus de règims incompatibles amb la llibertat, la pau, i la prosperitat en ser contraris a la pròpia naturalesa humana. Una història que convé estudiar i recordar per no repetir.